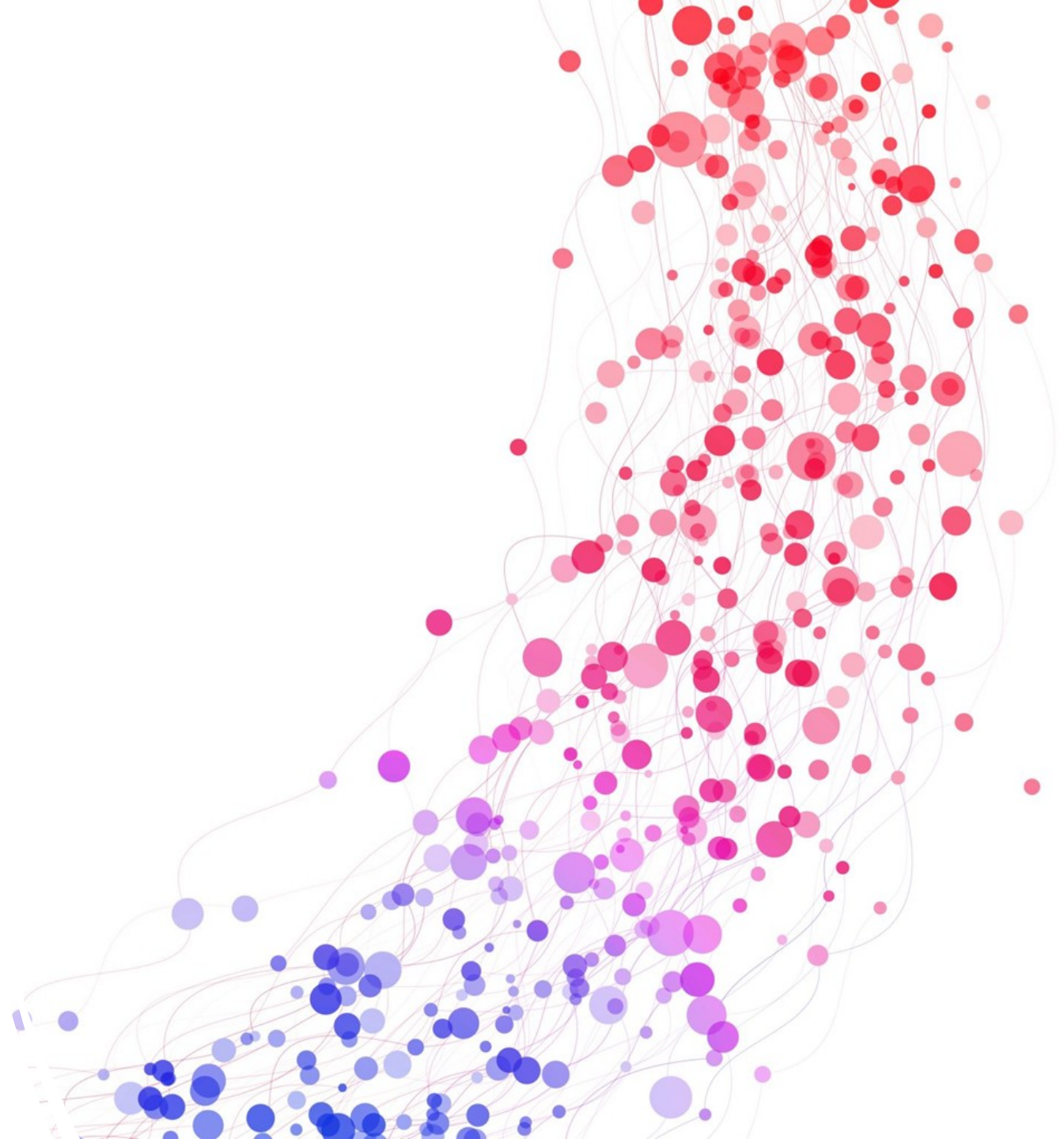


# Ekonomika

---

**Ing. Miluše Bartoňková,  
Ph.D.**

Základní zásady  
ekonomického fungování  
uplatňující se v kterékoliv  
hospodářské organizaci, platí  
také pro zdravotnická zařízení.



---

# Rozvaha (balance) a její struktura

- je to statický výkaz o stavu majetku a zdrojů jeho krytí k určitému datu.
- je to přehledné uspořádání majetku podniku (aktiva) a jeho zdrojů (pasiva) v peněžním vyjádření k určitému datu.
- poskytuje základ pro hodnocení finanční situace podniku.

Rozvaha vyjadřuje dvojí pohled na věc.

**AKTIVA = PASIVA**



# Základní struktura rozvahy

| ROZVAHA                 |  |
|-------------------------|--|
| AKTIVA                  | PASIVA                                     |
| I. Dlouhodobá aktiva    | I. Vlastní kapitál                         |
| 1. Hmotný majetek       | 1. Základní kapitál                        |
| 2. Nehmotný majetek     | 2. Rezervní, účelové fondy                 |
| 3. Finanční majetek dl. | 3. Nerozdělený zisk, Neuhraz.ztráta /m.l./ |
|                         | 4. Zisk / ztráta běžného období            |
| II. Oběžná aktiva       | II. Závazky                                |
| 1. Zásoby               | splatné do 1 roku                          |
| 2. Pohledávky           | splatné nad 1 rok                          |
| 3. Finanční majetek kr. |  |
| 4. peněžní prostředky   | III. Rezervy                               |
| III. Přejícná aktiva    | IV. Přejícná pasiva                        |
| A = P                   |  |

# Majetková a kapitálová struktura

---

## 1. Dlouhodobý majetek

- dlouhodobý majetek (fixní) je majetek, který slouží po delší dobu než 1 rok a člení se na:
  - a) **dlouhodobý hmotný majetek** – jeho pořizovací cena je vyšší než 80 000 Kč (pozemky, budovy, stroje, dopravní prostředky apod.), patří sem **NEMOVITÝ MAJETEK** (pozemky, stavby) a **MOVITÝ** (přístroje, dopravní prostředky apod.)
- *dlouhodobý majetek se spotřebovává postupně, opotřebovává se a tím znehodnocuje, proto se účetně odepisuje (tvoří se odpisy), některý majetek se však neopotřebovává (umělecká díla, pozemky).*

# Majetková a kapitálová struktura

---

- *drobný dlouhodobý majetek* - jeho pořizovací cena je nižší než 80 000 Kč, ale má dlouhodobou povahu, účetní jednotka se může rozhodnout, zda ho zařadí do účetnictví a bude ho odpisovat nebo do zásob spotřebuje ho najednou.

**b) dlouhodobý nehmotný majetek** – cena nehmotného dlouhodobého majetku už od roku 2021 stanovena není, jeho doba používání je delší než jeden rok a odepisuje se účetními i daňovými odpisy. Nehmotný dlouhodobý majetek se účtuje rovnou do nákladů (software, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje – patenty, licence, ochranné známky, goodwill apod.)

# Majetková a kapitálová struktura

---

**c) dlouhodobý finanční majetek** - firma si ho pořizuje, nikoliv proto, aby jej používala ke své činnosti, ale proto, aby jí přinášel ekonomický prospěch.

**Patří sem:**

- ❖ cenné papíry,
- ❖ finanční podíly podniku v jiných společnostech,
- ❖ dlužné cenné papíry,
- ❖ tiché společenství,
- ❖ termínované vklady.

# Majetková a kapitálová struktura

---

## 2. Oběžný majetek

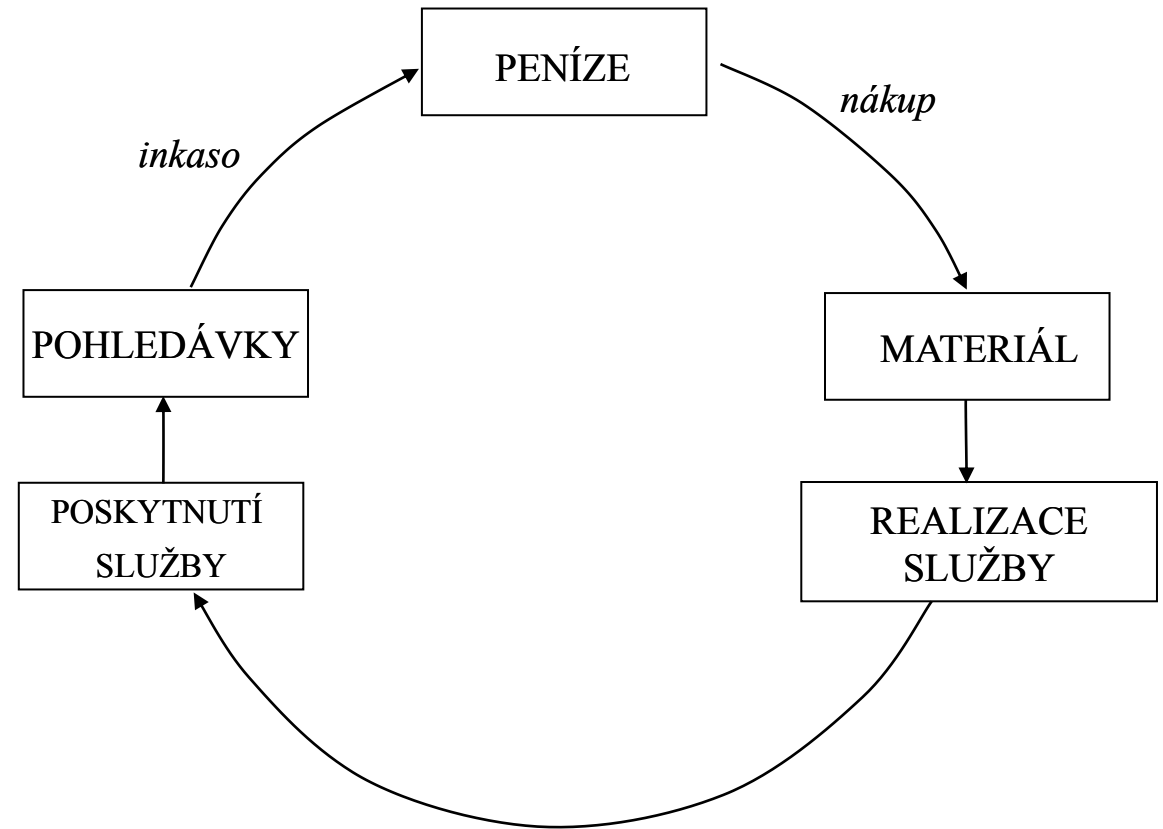
**Představuje:** výrobní zásoby, zásoby nedokončených a hotových výrobků, krátkodobý finanční majetek (peníze v hotovosti, peníze na účtech v bankách, ceniny apod.), pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

**oběžný majetek (provozní) má různé funkce, a to:**

- a) ve věcné podobě – *materiál, léky, hygienické prostředky apod.*
- b) v peněžní podobě – *peníze v hotovosti i na účtě, pohledávky*

**Oběžný majetek přeměňuje svoji podobu.**

# Koloběh oběžných aktiv





# Majetková a kapitálová struktura

---

## 1. Vlastní zdroje - označované jako vlastní kapitál

- základní kapitál
- hospodářský výsledek minulých let
- hospodářský výsledek za běžné účetní období
- fondy
  - všechny fondy kromě jednoho jsou dobrovolné, a vytvářejí se až po tom, co je vykázán zisk
  - výjimkou je u s.r.o. a a.s. fond rezervní

## Emisní ážio

- ❖ vzniká při zvyšování základního kapitálu upisováním nových akcií a vkladů
- ❖ je rozdíl mezi nominální/jmenovitou hodnotou akcií při první emisí akcií a jejím vyšším emisním kurzem

# Majetková a kapitálová struktura

---

## 2. Cizí zdroje - cizí kapitál zahrnuje závazky (dluhy) a rezervy

- Rezervy - je to část záměrně nevykázaného zisku (nepleťte si to s rezervním fondem - ten je vlastní).
- Závazky - dělíme je na:
  - krátkodobé
  - dlouhodobé

### Závazek je:

- výsledkem minulých událostí
- podnik nad nimi má kontrolu
- dá se ocenit
- znamená do budoucna nějaký ekonomický úbytek

# Majetková a kapitálová struktura

---

## Druhy závazků:

- dodavatelům
- bankám
- zaměstnancům (závazky z mezd)
- na sociální a zdravotní pojištění
- z hlediska státu - závazky z daní - daň z příjmu, DPH
- zálohy přijaté
- vydané dluhopisy  
/potřebuje-li firma získat další prostředky na podnikání, => vkladem  
vlastníků, vydáním akcií, firma emituje dluhopisy/

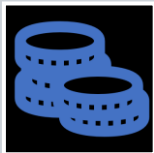
# Majetková a kapitálová struktura

- kapitálovou strukturou rozumíme strukturu zdrojů, na základě kterých zdravotnické zařízení vzniklo, jedná se o kapitál, který do zdravotnického zařízení vložil jeho zřizovatel (stát, územní správní celky, obchodní společnosti či jednotlivec)
- kapitál zřizovatele může být vlastní (vklad lékaře poskytující ambulantní zdravotní službu, vklad zřizovatele) nebo cizí v podobě např. bankovního úvěru

# Majetková a kapitálová struktura

- zdravotnické zařízení, stejně jako jiná hospodářská organizace, potřebuje ke své činnosti základní faktory, kterými jsou:
  - a) prostor** – ve kterém bude svoji činnost provozovat, prostor může být buď ve vlastnictví poskytovatele, nebo může být pronajatý
  - b) kapitál** – který může být peněžní nebo nepeněžní (zařízení, přístroje, materiál, apod.)
  - c) pracovníci** – kteří budou poskytovat zdravotní péči

# Zakladatelský rozpočet



## A. Rozpočet kapitálu

1. Provozního - oběžného
2. Investičního
3. Startovacího



## B. Rozpočet výnosů a nákladů (zisku)

# A. Rozpočet kapitálu

## 1. Provozní kapitál (PK)

= náklady výroby (NV) – odpisy

Náklady výroby (NV) = Suroviny  
+ Mzdy (+ pojištění)  
+ Režie (bez odpisů)  
+ Podnikatelská  
odměna + Odpisy

Potřeba provoz. kapitálu měsíčně = NV -  
O

# A. Rozpočet kapitálu (pokr.)

## 2. Investiční kapitál (IK)

- pozemky
- budovy
- stroje
- ostatní

Celková potřeba investičního kapitálu

## 3. Startovací kapitál „startovní“ (SK)

Počáteční náklady dále se neopakující

**Potřeba kapitálu celkem = PK + IK + SK**

Zdroje krytí

- vlastní kapitál (VK)
- cizí kapitál (úvěry) (Ú)



## B. Rozpočet výnosů a nákladů (zisku)

|                                      |            |       |
|--------------------------------------|------------|-------|
| 1. Tržby (počet výrobků x cena)      | T          |       |
| 2. Náklady výroby (vč. odpisů)<br>NV |            | -     |
| 3. Provozní zisk<br>= EBIT           |            |       |
| 4. Úroky                             | - Ú        |       |
| 5. Hrubý zisk<br>= EBT               |            |       |
| 6. Daň ze zisku                      | - D        |       |
| 7. Čistý zisk                        |            | = EAT |
| 8. Odpisy                            |            | + O   |
| 9. Cash flow                         | = CF       |       |
| 10. Splátky úvěrů, vypl. dividend    | - SÚ, div. |       |
| 11. Nerozdělené prostředky           | = NP       |       |

+

•

○

# Výpočet nákladů kapitálu

## Vážený průměr nákladů kapitálu – WACC (*Weighted Average Cost of Capital*)

$$K_a [WACC] = W_d k_d (1-d) + W_p k_p + W_s k_s$$

$k_a$  - průměrná míra kapitálových nákladů podniku (podniková diskontní míra),

$k_d$  - náklady na cizí kapitál v %,

$d$  - míra zdanění zisku vyjádřená desetinným číslem,

$k_p$  - míra nákladů na prioritní akcie v % (míra prioritních dividend),

$k_s$  - míra nákladů na vlastní kapitál v % (nerozdělený zisk a základní jmění ve výši míry dividend z kmenových akcií, popř. oportunitní náklady)

$W_d, W_p, W_s$  - váhy jednotlivých kapitálových složek určené procentem z celkových zdrojů (vše měřeno v tržních hodnotách).

+

•

○

# Výpočet nákladů kapitálu

**Stanovte vážené náklady na kapitál v podniku s vlastním kapitálem ve výši 5 mil. Kč s požadovanou výnosností 13 %, cizím kapitálem ve výši 4 mil. Kč, za nějž je placen 6% úrok při zdanění zisku sazbou 24 %.**

$$K_a \text{ [WACC]} = k_d (1-d) B/V + k_e S/V$$

$$K_a \text{ [WACC]} = 6*(1-0,24)*4/9 + 13*5/9 = \underline{9,25 \%}$$

$k_a$  - náklady na celkový kapitál v % (**9,25%**),

$k_d$  - náklady na cizí kapitál před zdaněním zisku v % (**6%**),

$d$  - míra zdanění zisku vyjádřená desetinným číslem (**0,24**),

$k_e$  - náklady na vlastní kapitál po zdanění zisku v % (**13 %**),

$V$  - celkový kapitál v Kč (**9 mil. Kč**),

$S$  - tržní hodnota vlastního kapitálu v Kč (**5 mil. Kč**),

$B$  - tržní hodnota cizího kapitálu (dluhu) v Kč (**4 mil. Kč**).

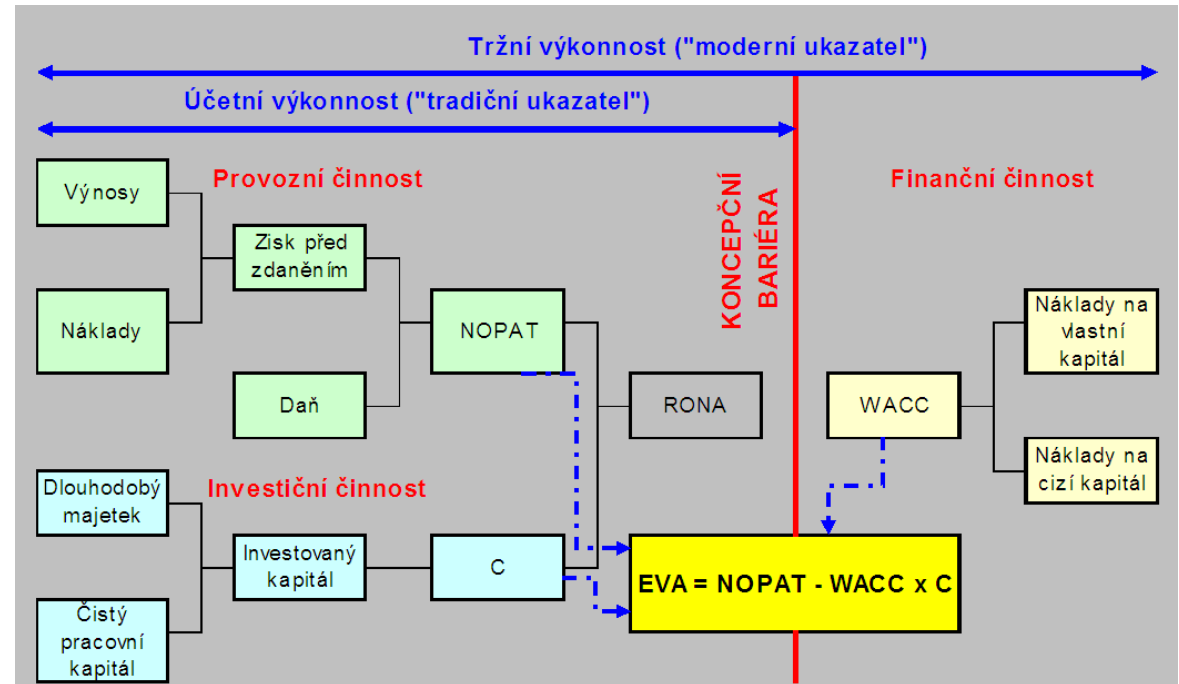


# Ukazatel EVA (Economic Value Added)

- Ukazatel EVA měří, jak společnost za dané období přispěla svými aktivitami ke **zvýšení** (kladná EVA) či **snížení hodnoty** (záporná EVA) **pro své vlastníky**.
- Představuje rozdíl mezi NOPAT a celkovými náklady na kapitál

$$\text{EVA} = \text{EBIT} * (1-t) - \text{celkový kapitál} * \text{wacc}$$

# Výpočet ukazatele EVA a faktory, které hodnotu ukazatele ovlivňují



# Náklady

- náklady představují v peněžním vyjádření spotřebu věcných prostředků a práce
- náklady můžeme členit podle mnoha kritérií:
  - a) podle času rozlišujeme náklady**
    - ✓ *pořizovací = náklady, které je třeba vynaložit před zahájením provozu (koupě budovy, vybavení apod.)*
    - ✓ *provozní = náklady vznikající při provozu (spotřeba energie, mzdy, úklid apod.)*
    - ✓ *investiční = náklady spojené s rozvojem (nové vybavení ordinace apod.)*

# Náklady

## **b) podle druhu**

- ✓ materiálové náklady (dodávka energií)
- ✓ náklady na služby (opravy a udržování, poštovní služby)
- ✓ finanční náklady (úroky z úvěrů, pojistné)
- ✓ osobní náklady (mzdy, zákonné pojištění)
- ✓ manka a škody (vzniklé škody a schodky)
- ✓ ostatní náklady

## **c) podle účelu**

- ✓ přímé náklady = lze jejich výši stanovit na jednotku (pacient, oddělení)
- ✓ nepřímé náklady = nemají přímý vztah k jednotce (finanční náklady)

# Náklady

## d) podle vztahu k objemu výkonu

- ✓ fixní náklady = jejich náklady se nemění se změnou výkonu, ale skokem (nájemné, mzdy)
- ✓ variabilní náklady = se mění plynule se změnou výkonu (náklady na léky, materiál, potraviny)



# Výdaj

- **Výdaj** = představuje úbytek peněz vynaložených na konkrétní náklad (koupě zdravotnického zařízení, jeho kupní cena představuje výdaj peněz, které bylo třeba vydat a jeho odpis za zúčtovací období představuje náklad, který ovlivňuje hospodářský výsledek)



# Výnosy

- v tržních podmínkách je i zdravotnické zařízení podnikatelem v nejširším slova smyslu, provádí svoji činnost za účelem dosažení zisku
- obecně platí, že zdravotnická zařízení, jejichž zřizovatelem je veřejnoprávní subjekt (stát, územně samosprávní celek), preferují především svoji společenskou roli a jejich zřizovatel je do značné míry smířen s tím, že tato zdravotnická zařízení nebudou dosahovat vždy zisk (FN jsou ze zákona příspěvkové organizace)



# Výnosy

- zdravotnická zařízení, jejichž zřizovatelem je soukromoprávní subjekt, mají za cíl dosažení ekonomické samostatnosti (samofinancovatelnosti)
- je-li zřizovatel např. fyzická osoba – lékař provozující samostatnou praxi, zisk zdravotnického zařízení pro něj představuje mzdu
- ziskovosti zdravotnické zařízení dosahuje tehdy, jsou-li jeho výnosy vyšší než náklady
- zdravotnická zařízení své výkony fakturují svým odběratelům (nejčastěji zdravotním pojišťovnám) a očekávají úhradu těchto faktur, v časovém hledisku to znamená, že do výnosů se taková faktura započítává zdravotnickému zařízení v okamžiku vystavení, a to bez ohledu na její zaplacení, tedy bez ohledu, kdy a zda vůbec bude zaplacená.

# Tržby

- úhrada faktur představuje pro zdravotnické zařízení **tržbu**
- rozdíl mezi výnosy a tržbami je jednak:
  - a) časový** - výnos do účetnictví vstupuje v okamžiku vystavení faktury, tržba až v okamžiku jejího obdržení
  - b) ekonomický** - výnos je ta část tržby, ze které se počítává zisk
  - c) právní** – výnos je právo na příjem peněz, tržba je realizace tohoto práva

# Výnosy

- z hlediska ekonomické teorie rozlišujeme výnosy:
  - a) celkové** – je to suma výnosů za určité období
  - b) průměrné** – výnos na jednotku (pacient, oddělení)
  - c) mezní** – přírůstek výnosů, pokud se objem zvýší o jednotku (o jednoho pacienta)
- výnosy jsou ovlivňovány dvěma základními faktory, a to:
  - a) objemem výkonu**
  - b) cenou za jednotku výkonu**
- obecně platí, že čím více výkonů podnikatel vyprodukuje, tím bude vyšší jeho výnos, a to za předpokladu, že cena za jednotku výkonu obsahuje i ziskovou složku



# Zisk

- **Zisk** = zdravotnického zařízení, stejně jako každého hospodářského subjektu, je určen rozdílem mezi výnosem a nákladem, jeli tento rozdíl kladný, je dosaženo ZISKU, je-li záporný, je vykázána ZTRÁTA
- Dlouhodobě vykazovaná ztráta je pro většinu hospodářských subjektů likvidační, pokud tuto ztrátu nemají hrazenou z prostředků zakladatele, jak tomu je u příspěvkových organizací
- Z hlediska ekonomické teorie rozlišujeme zisk:
  - a) ekonomický** – *rozdíl mezi výnosy a náklady*
  - b) účetní** – *zjistí se z účetní evidence hospodářského subjektu*
  - c) daňový** – *vypočte se z účetního zisku po úpravách vyplývajících z daňových zákonů*

## Proporcionální náklady

$$\begin{aligned} \text{TC} &= \text{FC} + \text{VC} \\ \text{VC} &= b, c, \dots * q \end{aligned}$$

lineární funkce  
 $y = a + bx$

TC ... celkové náklady (CN, N)  $y$

FC ... fixní náklady (FN,  $a$ )

VC ... variabilní náklady (VN)

$b, c, \dots$  variabilní náklady na jednotku produkce ( $\text{VC}_u$ )

$q$  ... objem produkce v ks ( $x$ )

$Q$  ... objem produkce v Kč ( $x$ )

Průměrné jednotkové náklady  $N_j = \text{TC}_u$

$$N_j = \frac{FC}{q} + b$$

# Náklady - vzorce

# Bod zvratu

- Bod zvratu je bod (objem výkonů, výroby), ve kterém se výnosy rovnají nákladům (eventuelně příjmy výdajům), a ještě není dosahováno zisku.
- Je to i kritický bod rentability.
- Bodu zvratu je dosaženo, když se cena rovná průměrným nákladům (součtu FC připadajících na jednotku produkce a VC na jednotku produkce).





výnosy podniku = tržby =  $T = \sum p \cdot q$

(sortimentní skladbě prode

výnosy > náklady = **zisk**

výnosy < náklady = **ztráta**

**Zisk** = základní motiv podnikání

= hlavní kritérium pro rozhodování

**účetní** ... přejatý z účetnictví

**daňový** ... úprava účetního zisku dle daňových zákonů

**ekonomický** ... odečtení veškerých nákladů od výnosů



$$TC = FC + VC$$
$$TC = FC + b \cdot q$$

$$TR = P \cdot q$$
$$\text{Zisk} = TR - TC \Rightarrow$$
$$TR = TC + \text{Zisk}$$

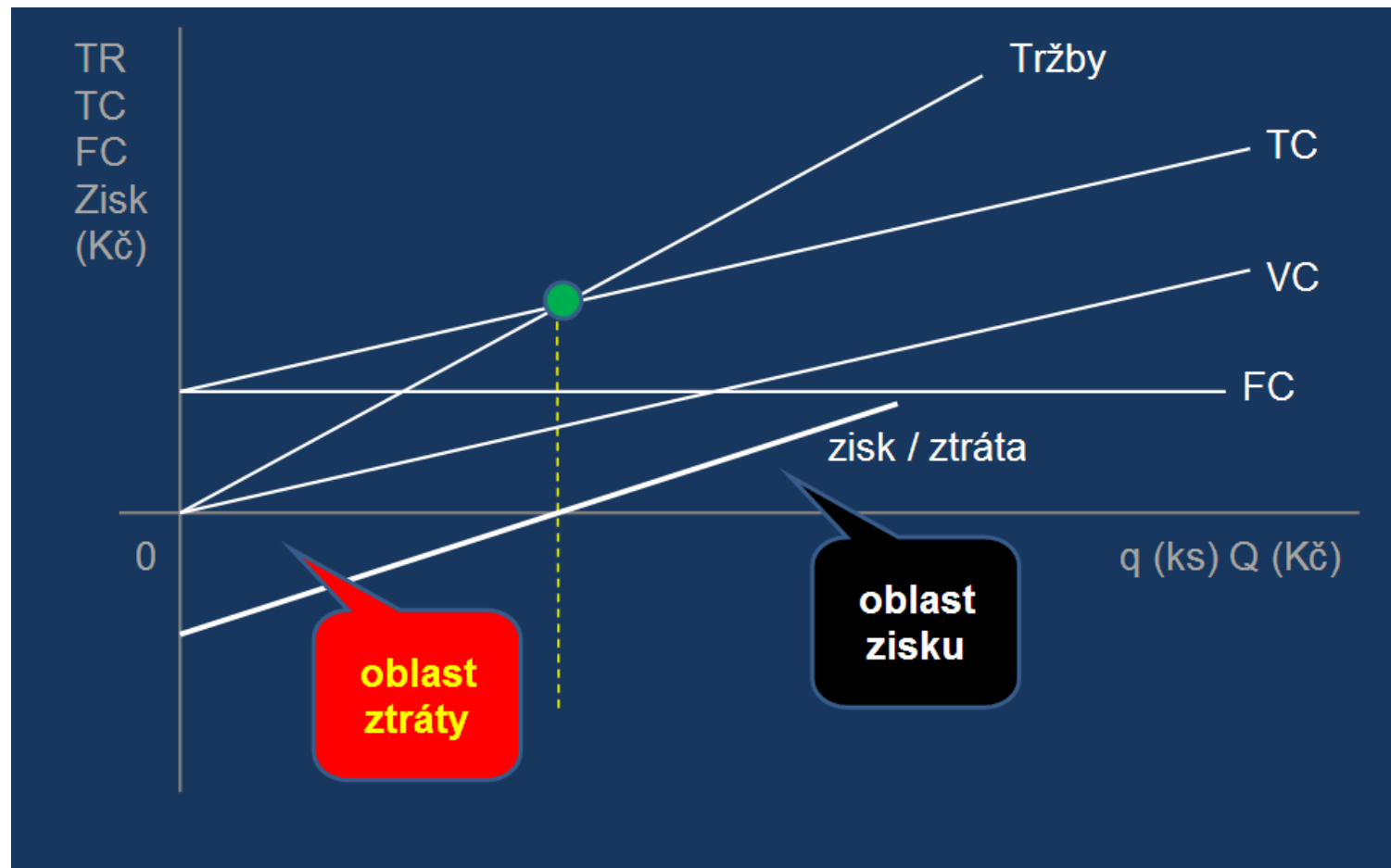
TR ... celkový příjem (tržby)

$$TR = TC + Z$$
$$P \cdot q = FC + b \cdot q + Z$$

Vn' (b') ...jednotkové variabilní náklady na 1 Kč tržeb

$$\underline{Vn'} = \frac{b}{P}$$

Bod zvratu  
– grafické  
vyjádření



# Financování podniku

## Finanční řízení podniku má za úkol:

- opatřovat kapitál pro potřeby podniku a rozhodovat o jeho struktuře (vztahuje se k pasivům rozvahy),
- rozhodovat o alokaci kapitálu při financování běžné činnosti podniku (vztahuje se k aktivům rozvahy),
- rozhodovat o rozdělení zisku (reinvestice, dividendová politika),
- zajistit finanční stabilitu.

**Finanční řízení je ovlivněno časem a rizikem.**



# Financování podniku

**Faktor rizika** představuje nebezpečí, že očekávané výnosy nebudou získány nebo investovaný kapitál bude ztracen (vnější a vnitřní příčiny).

**Snížení rizika** – rozložení portfolia, diverzifikace výrobního programu, rezervní fondy, pojištění apod.

**Taktická rozhodnutí** – nemění zásadním způsobem dosavadní činnost podniku.

**Strategická rozhodnutí** – přináší velké změny v činnosti podniku (mohou být dlouhodobá investiční či finanční).



# Financování podniku

**Druhy financování** jsou vnitřní (interní) a vnější (externí); z vlastních zdrojů a z cizích zdrojů; financování běžné a financování mimořádné (založení, rozšiřování, spojování, sanace, likvidace).

## Řízení pracovního kapitálu

- spočívá ve stanovení potřebné výše každé položky oběžných aktiv a jejich celkové sumy,
- zabývá se, jakým způsobem oběžná aktiva financovat,
- je-li OA málo, nejsou využity výrobní kapacity a tím se brzdí rozvoji,
- je-li OA více, jsou vyvolány zbytečné náklady (úrok z vázaného majetku, náklady na skladování).

# Finanční analýza

- Využívá poměrových ukazatelů, které jsou vypočítané z absolutních ukazatelů.
- Jsou to ukazatele poměrové = relativní, a tudíž srovnatelné pro různé typy a velikosti podniků i jejich seskupení.
- Obvykle narazíme na tyto ukazatele:
  - **rentability** (udávají kolik Kč zisku připadá na 1 Kč jmenovatele)
  - **likvidity** (měří schopnost firmy uspokojit své splatné závazky)
  - **aktivity** (měří, jak efektivně podnik využívá svá aktiva)
  - **zadluženosti** (měří rozsah, v jakém je podnik financován cizím kapitálem)
  - **kapitálového trhu** (vyjadřují, jak je trhem (burzou, investory) hodnocena minulá činnost podniku a jeho budoucí výhled).

# Finanční analýza

- Mezi základní pojmy patří **solventnost** - je vyjádřením schopnosti podniku hradit včas, v požadované výši a na požadovaném místě všechny splatné závazky.
- **Likvidita** vyjadřuje míru obtížnosti transformace majetku do hotovostní formy.
- **Likvidnost** = schopnost splácet.
- Cizí kapitál je zpravidla levnější než vlastní kapitál, nicméně s růstem zadluženosti klesá finanční stabilita podniku.
- Je tedy důležité hledat vyváženost přínosů cizího kapitálu a rizika s ním spojeného.



# Investiční činnost

- Investování = vynakládání (užití) kapitálu.
- Do investování nezahrnujeme financování běžné činnosti podniku.
- Rozlišuje **3 základní skupiny investic**:
  - **Hmotné investice** (vytvářející či rozšiřující výrobní kapacitu podniku)
  - **Finanční investice** (nákup cenných papírů, půjčení peněz společností za účelem získání úroků, dividend, zisku)
  - **Nehmotné investice** (nákup know how, výdaje na výzkum, vzdělání, sociální rozvoj)

# Rozhodování o investicích

- rozhodování o tom „kolik, do čeho, kdy, kde a jak investovat“.
- je rozhodováním o budoucím vývoji podniku a jeho efektivnosti.
- patří k nejdůležitějším manažerským rozhodnutím.
- hmotné investice zatěžují ekonomiku podniku především fixními náklady, nicméně bez investic se žádný podnik neobejde.
- investiční činnost je nutné plánovat.



# Hodnocení efektivnosti investic

- Investor obětuje svůj současný důchod za příslib budoucího důchodu s cílem dosáhnout zisku!
- Podstatou hodnocení investic je porovnávání vynaloženého kapitálu (výdajů na investici) s výnosy (příjmy), které investice přinese, tj. hodnocení výnosnosti (rentability) investice.
- Jedná se o rozpočtování jednorázových (investičních) výdajů (mohou vznikat delší dobu) a ročních výnosů (příjmů) za období životnosti investice.

# Hodnocení efektivnosti investic

- Výnosem z investice je přírůstek zisku (po zdanění) a přírůstek odpisů, které se vrací podniku v ceně prodaných výrobků – jedná se o cash flow plynoucí z investice.
- Přijatelná je taková investice (investiční projekt), jejíž budoucí výnosy převyšují náklady na ni vynaložené.
- Konečným výsledkem hodnocení investice je rozhodnutí, zda investice (investiční projekt) uskutečnit, nebo v případě hodnocení více investičních variant, který projekt realizovat.



# Kritéria hodnocení

- Působení faktoru času.
- Rizikovost, tj. stupeň nebezpečí, že nebude dosaženo očekávaných výnosů.
- Doba splacení investice (stupeň likvidity investice), tj. doba (rychlost) přeměny investice zpět do peněžní formy.
- Vždy tedy hodnotíme výnosnost, rizikovost, likvidnost (dobu splacení).

# Postup hodnocení investic

- Určení jednorázových nákladů na investici.
- Odhadnutí budoucích výnosů, které investice přinese, popřípadě rizik.
- Určení nákladů na kapitál vlastního podniku, který investici uskutečňuje, resp. určení požadované výnosnosti investice (přihlížející ke stupni rizika).
- Výpočet současné hodnoty očekávaných výnosů (cash flow).
- Aplikace vhodné metody ekonomického vyhodnocení investice.

# KONEC

- Částečně vypracováno s pomocí zdrojů od Ing. Jovany Exnerové